

Kolik - samlingsnamnet för bukbesvär

När hästen inte får i sig tillräckligt med vatten ökar risken för förstoppningar och därför tänkte vi friska upp minnet lite om magbesvär hos hästen och berätta vad vi gör när ni besöker oss.

Hästen är en grovtarmsjäsare, vilket betyder att mikrofloran i blindtarm och grovtarm har en stor betydelse för att bryta ner näringsämnen. Bakterierna bryter ner till exempel cellulosa till korta fettsyror som sedan tas upp genom grovtarmen. Grovtarmen spelar också stor roll för vätskebalansen. På ett dygn omsätter blindtarm och grovtarm en vätskevolym motsvarande cirka 20% av kroppsvikten, vilket på en 500 kg häst blir 100 liter. Om hästen utfodras med enstaka, större portioner av kraftfoder och hö kan man se upp till 15% minskning av blodplasmavolymen en stund efteråt. Detta beror på att produktionen av fettsyror överstiger upptaget genom tarmväggen och vatten dras istället ut till tarmen. Den minskade plasmavolymen måste sedan kompenseras och upptaget av natrium och vatten från tarmen ökar därför, vilket i sin tur kan torka ut tarminnehållet och teoretiskt öka risken för förstoppningar. Dessa föränd-

"Viktig information fås från djurägaren när den sjuka hästen anländer till kliniken."

dringar ses inte när hästen står på ett mer kontinuerligt intag av grovfoder.

Kolik = ont i magen

Kolik är bara ett samlingsnamn för att hästen har smärta från buken. Det säger egentligen inte något om diagnosen. När en häst kommer in till kliniken med kolik, görs först en allmänklinisk undersökning. Man bedömer allmäntillstånd, lyssnar på hjärta, lungor och bukljud. Detta är för att göra en första bedömning av kolikens allvarlighetsgrad. Viktig information fås också av djurägaren, till exempel hur länge hästen haft ont och om den behandlats med någon smärtlindring.

Rektalundersökning är ovärderlig

Efter den initiala undersökningen ges lite lugnande medicin direkt i blodet, intravenös sedering, och det görs en rektalundersökning. Med handen når man mellan 60- 70% av hästens bukhåla, och även om man

inte kan känna allt, ger denna undersökning ovärderlig information. Finns det en förstoppning, ökad mängd gas eller kanske till och med ett misstänkt felläge på tarmen?

Sondning av olika anledningar

Under tiden som veterinären rektalundersöker, brukar en assistent sätta en permanentkateter i hästens halvsven. Denna sys fast på plats och gör att hästen kan få mediciner och intravenöst dropp direkt i blodet utan att man behöver sticka den upprepade gånger. Nästa moment är nässvalgsondning. Eftersom hästen har en mycket stark övre magmun, saknar den förmåga att kräkas. Vid vissa koliktillstånd fyller magsäcken på och detta kan gå så långt att magsäcken spricker om hästen inte får hjälp med tömning. En sond förs från näsan och ner i magsäcken, och man kontrollerar via hävertering om det finns onormalt mycket vätska. Vid vissa tillstånd använder man istället sonden till att ge preparat som hjälper till med förstoppningar, paraffinolja eller speciella salter kan användas till detta. Sondning är också ett bra sätt att ge hästarna extra vätska.

Får avstå från foder första dagarna

Ibland kompletteras ovanstående undersökningar med att man tar prov på blod eller bukvätska, men om hästen är stabil kan man välja att avvakta med mer diagnostik. Hästen får en box på vårdavdelningen och kopplas vid behov upp på dropp. Droppaggregaten sitter i taket och är utdragbara spiraler. Detta gör att hästen kan stå lös i boxen, lägga sig ner eller gå runt om den vill. Hästen övervakas och får vid behov smärtlindring. Hästar som kommer in med kolik brukar inte få äta något det första dygnet, och följande morgon efter rondan upprepas de mer ingående undersökningarna. Enklare förstoppningar har ofta lösts över en natt, men ibland kan det ta flera dagar innan hästen är färdigbehandlad.

Öka fodermängden försiktigt

Till en början ger man hästen bara små tussar hö utspritt över dagen, för att se att tarmen fungerar som den ska igen. Många djurägare vill gärna att hästen stannar för ett par dagars uppfodring, men ibland vill husse eller matte ha hem sin häst så snabbt som möjligt, och den får då med sig foderanvisningar för de första dagarna.

Enklare förstoppningskoliker är trevliga fall eftersom vi snabbt kan hjälpa till, men helst skulle vi inte vilja se dem alls...

Jobba med att lura i hästarna extra vätska varje dag. Väl uppblöt betfor, mash eller liknande kan hjälpa till.

TEXT: MÄLAREN HÄSTKLINIK